

**Bucolicorum P. virgilii Maronis luculentissima ac
familiaris vocabulorum explanatio**

Vergilius Maro, Publius

Dauentrie, 1503

Ecloga s[e]c[und]a que Corydon inscribit[ur].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70212)

Folio nū

la metri. Non em dicim⁹. ibo aphios z britannos sz ad aphios. zc. **Tugurium**
 Tuguriū est domūcula pastoralis a tegendo Et ponit hictuguri. p tu **Cespes**
 guri causa metri. sicut ante peculi p peculij **Cespes** est quadratū frus **Culmen.**
 tum terre viridis vel cū gramie **Culmen** est summitas domus vel tes **Aristas.**
 cū q; rustici tegunt domos culmis. i. straminib⁹ vel stipulis **Ariste**
 sunt aculei in spica. peraristas ergo spicas. spicas segetes. p segetes esta **Miles nouale**
 tes p estates ānos accipim⁹ **Miles** est q militat vel bellat **Nouale**
 est nouus ager vel etiā q singulis ānis renouat **Dicit** etiā noualis feio **Barbarus.**
 gne vt in georgicis **Conlas** cessare nouales **Barbarus** dicit inhuman⁹
 vel crudelis l' ex longinq veniēs **Inserere** ē ramuscūlū melioris arboris **Dumus.**
 iponere trunco alteri⁹ **Dum⁹** ē densitas spinaz vel fruticū **In dumo**
 sua dumis plenus **Cythilus** est qdaz herba vtilisgrata z pecoribus **Cythilus**

Hictamen hac mecum poteris requiescere nocte **Titius**
 Fronde super viridi. sunt nobis nutia poma
 Castanee molles. et pressi copia lactis.
 Et iam summa procul villarum culmina fumant
 Maioresq; cadunt altis de montibus umbre

Titius melib⁹ inuitat vt secū pnoctet dicens. Quāuis oporteat
 tedilcedere. tū poteris reqescere gic me cū hac nocte sup viridi fronde. i.
 in fronde strato **Nutia.** i. dulcia poma sunt nobis. z molles castanee
 sunt nobis. z copia lactis pressi id est mulsi vel in caseum coacti. est nos
 bis. Et summa culmina villarum. i. summitates domorum fumant
 iam. i. tps cenandi instat Et umbre cadūt maiores q; prius de altis mō
 tib⁹. Nam alti mōtes sp qdem faciūt umbras inferius. sz instāte no
 cte maiores **Fronde** sunt arbor z herbar folia vel rami cū folijs. qb⁹
 pastores sibi strātū faciūt **Villa** ē rustica dom⁹ z nō pagus vt in docti
 putāt **In villis** ē. i. colon⁹ q villā habitat. **Fumare** fumū emittere.

Fronde
Villa
Fumare.

Ecloga scda q Corpdon inscribit.

Domosum pastor corpdon ardebat alexim
 Delicias domini; nec quid speraret habebat
 Tantum inter densas umbracula cacumina fagos
 Affluere veniebat. ubi hec incondita solus
 Montibus et filuis ludio iactabat manu
 Quodelix alexi nihil mea carmina curas
 Nil nostri milerete: mori me deniq; cogis.

Hac ecloga describit poeta quō qdam pastor noie coridon amaret
 alexim suam
 Coridon pastor amoris in alexim puerū dicit. amoris. ubi dicitur p. puerum
 amantem puerula suam. ubi dicitur qm qd gnum suū dicit amoris. ubi dicitur p. puerum
 + dicitur + similitud. **Tanto** p. in pueris remanet ad laborem + ad puerum
 na et arguitur a pueris. qm qd amoris in pueris remanet. qd ad puerum
 om sū dicitur. ubi dicitur p. puerum. qd ad puerum. qd ad puerum. qd ad puerum.
 amoris. ubi dicitur p. puerum. qd ad puerum. qd ad puerum. qd ad puerum.

assidue ad me venias velim itz bñm dñi mñs offit hñ mñs hñm
assidue ad m seribas velim dñs fauat vñbrosū cacumen. Johanne
catabat nñanes sermones. Audiam mane.

rit quendā puer noie alexim z illū ad se vocauerit Coridon intelligitur
virgilius Alexis sō cesar augustus Pastor coridon ardebat. i. valde a
mabat formosum alexim illum puer. delicias dñi. i. quo delectabat dñs
eius Et coridon non habebat qd speraret. i. nō habebat spem illi⁹ potiū
di. Coridon veniebat tñ assidue. i. frequēter inter densas fagos q sunt
vmbrosa cacumia. i. altitudines faciētes vmbas. vbi solus iactabat. i.
frustra loquebat montib⁹ z siluis. i. ad montes z siluas. hec incondita
. i. inepra sba sequētia. inanistudio. i. inaniter Jā sequunt sba condis
nis O crudel alexi nihil curas mea carmīa. z nil miseris mī. deniqz. i.
in sup cogis memori sez ppter ptemptū tui Formosus dñ q pulchrā
formā hz Alexim delicias dñi. est appositio sicut fagos vmbrosa cacu
mina Densus dñ frequēs z pñctus vel multus. cui opponit rarus
Cacumen est altitudo Studiū est vehemēs animi applicatio ad al
liquā rem peragendam Crudelis est q nulla misericordia mouetur
Deniqz ponitur postq multa narrata sunt horatius. Si validus si le
tuserit si deniqz poscet

Formosus.

Densus.

Crudelis

Deniqz

ia quo qz

ferrina

hōpnt

hōmū

vel laudabi hñs

florēs illi

Nunc etiam pecudes vmbas et frigora captant
Nunc virides etiam occultant spineta lacertos
Testilis et rapido fessis messoribus estu
Allia serpillumqz herbas confundit olentes
At mecum raucis tua dum vestigia lustrā
Sole sub ardenti resonant arbusta cicadis
Nonne fuit satius tūctis amarullidis iras
Atqz superba pati fastidia: nōne hic menalcā
Quāuis ille niger quis tu candidus esses
O formose puer nūquā ne crede colori
Alba ligustra cadunt. naciua nigra leguntur.
Declarat coridon amoris sui vehemētia ppter quā patiatu rariū
mum solis ardore dicens Etia pecudes captāt nūc vmbas z frigora. i.
vitant solē. Etia spineta occultāt nūc virides lacertos. illos vermes.
Et thestilis illa scia pñndit messoribus fessis rapido estu allia serpillū
lumqz olentes herbas. At. i. sed arbusta resonāt raucis cicadis mecum
dū lustrō. i. circuo tua vestigia sub ardenti solē. Sensus est. ego cū cicā
dis tñ maneo in estu quērēs te Nōne fuit satius. i. melius pati tristes
iras amarullidis z superba fastidia. i. ptemptus illius femine Nōne
etiā satius fuit pati menalcā. qz quis ille esset niger z tu candidus. Tñ o
formose puer ne crede nimīū colori. i. pulchritudini tue. qz alba ligustra

Folio viij

cadit id est pereit et nulli⁹ precij sunt. et nigra vacinia legunt. i. colligunt
et in p^{re}cio habent Lacerti sunt vermes q^{ui}da venenosi Et dicitur hic lacerti⁹
hec lacerta Lacert⁹ est etia brachij hois Spinetum est multitudo spi
naz in vno loco Rapid⁹ dicitur rapiens vehemens aut velox Allium fit
knosfloek Serpillum est q^{ui}da herba calide nature. alio noie piper errati
cum Cicade sunt pua aialia q^{ui}roze viuunt et in arborib⁹ stridore faciunt p
estate Lustrare est circumire et q^{ui}q^{ue} circūspicere Vestigiū est signū
pedis et ponit p^{er}pete et p^{er} quolibet signo. Fastidiū est p^{ro}tempt⁹ p^{ro} sup^{er}
biam Ligustrū est q^{ui}da herba vel flos q^{ui} dicitur maior viola. Est etia arbor
flore candido Uacinium est arbuscula cuius nigris acinis tinguntur
vestes seruorum.

Lacertus
Spinetum
Rapid⁹ Allij
Serpillum
Cicade
lustraē vestigiū
fastigium.
Ligustrum
Uacinium.

Despectus tibi sum nec quis sim queris alexi
Quam diues pectoris niuei. q^{ui} lactis abundans
Mille mee ficulis errant in montibus agne
Iac mihi non estate nouum non frigore defit
Canto que solitus siquando armenta vocabat
Amphion dirceus in acteo aracyntho
Nec sum adeo informis. nūper me in litore vidi
Cum placidum ventis staret mare. non ego daphnē
Iudice te metuam si nunq^{ue} fallit imago

Coridon hoc loco enarrat alexi bona sua scz diuitias carmina et for
mositatem dicēs O alexi sum despectus tibi. i. a te. nec queris quis sim
et q^{ui} diues sum niuei pectoris id est albarum ouium et q^{ui} abundas lactis
Mille agne mee errant in ficulis montibus id est in montibus sicilie
Nouum lac non defit id est deficit mihi in estate et etiam non defit mi
hi frigore. i. in hyeme. Ego canto que amphion dirceus solitus erat cā
tare in acteo aracyntho. i. illo mōte. si q^{ui} vocabat armenta. i. boves Nec
sum adeo informis. i. tā turpis vidi nup^{er} in litore. i. ego stās in litore
vidi imaginē meā in aqua. cū mare staret placidū ventis. i. sine motu.

Ego non metuam daphnē illum virum. te existente iudice si imago
nunq^{ue} fallit id est si talis sum qualis mihi videbar in aqua Siculus Siculus
est id quod siciliensis vel de sicilia Defio. i. deficio Amphion theba^{us} Defio amphio
nus princeps optimus musicus q^{ui} dulcedine cantus dicitur lapides straxit
se in menia thebana Dirce est fons p^{ro}p^{ri}e thebas Inde dirceus. i. theba^{us} Dirceus
nus Aracynthus ē mons in acarnania teste plinio Acte grece dicitur lit Aracynth⁹ acte⁹
tus In acteis littoralis Informis p^{ro}p^{ri}e sine forma vel sine pulchrit^{udine} Informis.
tudine Daphnis fuit filius mercurij pastor pulcherrimus. Daphnis

Et tantum libeat mecum tibi sordida rura
 Atque humiles habitare casas. et figere ceruos.
 Hecorūque gregem viridi compellere hibisco
 Mecum una in siluis imitabere pama canendo.
 Pan primus calamos cera coniungere plures
 Instituit. pan curat oues ouiumque magistros.
 Recte peniteat. calamo truisse labelum
 Hec eadem ut sciret quid non faciebat amintas:
 Est mihi disparibus septem compacta cicutis
 Phystula: dametas dono mihi quam dedit olim
 Et dixit moriens te nunc habet ista secundum
 Dixit dametas. inuidit stultus amintas
 Preterea duo nec tuta mihi valle reperi
 Capreoli: sparsis etiam nunc pellibus alba
 Bina die ficcant ouis vbera: quos tibi seruo.
 Nam pridem a me illos abducere thestilis orat.
 Et faciet: quoniam sordent tibi munera nostra.

Coridon alliciens alexim promittit ei munera dicens *Alexim* libe
 at tibi habitare mecum rura sordida tibi id est que videntur tibi sordida
 Atque libeat tibi habitare mecum humiles casas id est paruas domos. Li
 beat tibi figere id est iaculari ceruos. Et libeat tibi compellere id est fugare
 re gregem hedorum viridi hibisco. id est ad illam herbam Tu imitabere pa
 ma id est illum rusticum deum. canendo una id est pariter mecum in siluis Pa
 maeus fabulosus instituit id est ordinavit primus coniungere cera id
 est coaglutinare plures calamos. Pan curat. i. custodit oues et magis
 tros ouium id est pastores Nec peniteat te truisse labelum calamo id
 est phystula esse vsum Quid amintas non faciebat quasi diceret. munda
 ta faciebat. ut sciret hec eadem id est phystula canere. Phystula compa
 cta id est composita septem cicutis id est calamis: disparibus id est diuer
 sorum tonorum est mihi quam dametas olim dedit mihi dono. Et da
 metas moriens dixit mihi. ista phystula habet nunc te secundum possi
 esorem. id est nemo habuit hanc phystulam nisi ego primo et iam tu es
 secundus eius possessor. Dametas dixit verba superiora. sed stultus a
 mintas inuidit mihi illam phystulam nam ipse libenter eam habuisse
 Preterea id est insuper duo capreoli id est pulli caprearum reperi mi

Folia ix

hi. i. a me non tuta valle. i. in loco quo adire nō potui sine piculo. pellis
 bus eoz sparsis albo. i. albis maculis etiā nunc. siccant. i. sugit in die bi
 na vtera ovis. i. quilibet sugit vñ vter ovis Quos capreolos seruo ti
 bi. i. vt dem tibi cū veneris Thetilis. illa scia orat me iam dudū. i. iā diu
 abducere. i. vt abducatur illos a me. Et faciet. i. abducet qm munera nrā
 forcent tibi. i. spernunt a te // Casa est domus rustica Unde casula. i. par
 ua casa. Iuuenal. Clinite prenti casulis z montib⁹ istis. // Hibiscū est
 qdam herba de qua plinius. Hibiscū a pastinaca gracilitate differt. dā
 natum in cibo. s. medicine vtile // Pan huius panos dī a poetis de⁹ na
 ture. vel deus rusticorū Pana est grecus accūs // Cicuta inqt seruius est
 spaciū inter canna z nodos. i. ps arundinis Est etiā herba cuius semen
 est venenosum. Persius Sorbitio tollit quem dira cicute. Sed virgi
 li⁹ accipit hic p calamo // Compingo fit compono. In compactus cō
 positus. // Phystula est qd vulgo dī musa een pype. Unde phystulare
 pypen. Capreolus dī pull⁹ capree. i. sylvestris capre Capreol⁹ etiā au
 tore Uarrone ē caulicul⁹ intor⁹ q viris se alligat palo alio noie cicinn⁹
 Huc ades o formose puer. tibi lilia plenis
 Ecce ferunt nymphe calathis. tibi candida nais
 Pallentes violas et summa papauera carpens
 Narcissum et florem iungit bene olentis anethi
 Tum calia atq; alijs interens suauibus herbis
 Mollia luteola pingit vacinia caltha
 Ipse ego cana legam tenera lanugine mala
 Castaneasq; nuces mea quas amaryllis amabat
 Addam cerea pruna et honos erit huic quoq; pomo
 Et vos o lauri carpam et te proxima mpre
 Sic posite quoniam suaves miscetis odores
 Amplius vocans alexim corydon. pollicet ei rustica munera sez flo
 res z poma dicēs O formose puer ades huc. i. adueni Ecce nymphe fe
 runt tibi lilia plenis calathis. i. sportis. Et candida nais. illa pulchra
 nympa. carpens tibi pallētes violas z summa papauera. i. summitas
 tes vel flores papauer. iungit narcissum. illuz florem. z iungit florem
 anethi bene olentis Tum. i. z etiā nais interens. i. sponens sertum ca
 sia z alijs suauibus herbis. pingit. i. ornat mollia vacinia. illos flores lu
 teola caltha. i. cū albo rubro flore Ego ipse legam. i. colligā. cana mala. i.
 alba poma. tenera lanugine. i. qhnt lanuginem Et legā castaneas nu
 ces quas mea amaryllis amabat. Addam. i. etiam dabo tibi pruna ce

Nympha.

Calathus

Viola narciss

Anethum.

Calia Caltra

Luteus

Luteolus

Canus lanugo

Nuces.

Pomum

Pruna Cere.

Myrtus

rea id est glauca sicut cera vel mollia sicut cera et bonos id est pulcherrimos erit quod etiam huic pomo. i. pruno. Et o lauri etiam carpam vos. i. frangam ramos de vobis. et o myrte tu arbor. proxima scilicet lauris. carpam te. O lauri et myrte posite estis sic quoniam miscetis suaves odores Nympha dei puella aut virgo Etiam deas vocant nymphas Calathus est vas vel sporta et est grecum In calathiscus. i. sportula. Mais est nomen vini nymphae Viola est flos purpureus cum foyele Narcissus est flos purpureus per colore filis lilio Poete fabulatur quod fuit iuuenis pulcherrimus quod fecit spem capere et tandem succumbit amore cum vidisset imaginem suam in fonte Unde tabescens mutatur et in hunc florem Anethum est herba horretis et boni odoris Calia est quedam herba boni odoris in ethiopia nascens Caltra est flos purpureus et violae filis. sed odore grauior et foliosior Luteus prima syllaba longa est idem quod exocens. et fit a nomine luti de quo infra dicitur Et a luteus fit luteolus sicut ab aureo aureolus Canus. i. albus vel griseus Lanugo est tenera lana ut in herbis quibusdam et prima barba dicitur lanugo Item Mala cydonia habent lanuginem de qua hic intelligitur Noces dicitur fructus duro cortice ut inglantes auellane amygdale et castanee Pomum est omnis fructus arboris siue sit mollis siue durus. Unde Pruna vocantur hic poma Cereus. i. de cera factus ut cerea imago Accipitur pro mollis aut facilis. Porarius. Cereus in vitium flecti. Item Pruna dicuntur cerea. id est mollia. vel cerei coloris. id est glauca Myrtus arbor est retonice significat gagehel

Rusticus es coridon nec munera curat alexis

Nec si muneribus certes. concedet iolas

Eheu quid volui misera mihi: floribus austrum

Perditus et liquidis immixti fontibus apros

Quem fugis alii demens: habitauerunt dii quod filuas

Dardaniusque paris. pallas quas condidit urbes

Ipsa colat. nobis placeant ante omnia filue

Torua seena lupum sequitur. lupsus ipse capellam

Florentem cythisum sequitur lasciuia capella

Te coridon et alexi. trahit sua queng voluptas.

Coridon seipsum arguit stulticie quod sperauerit posse potiri alexide Et alloquitur seipsum dicens O coridon es rusticus quod spernit seipsum ab vibano. et alexis non curat munera. Et si certes muneribus id est si labores cum superare donis iolas ille vir non concedet. i. pmittet tibi hoc Deum coridon indignatur sibi quod spem suam ipse sustulerit dicens Eheu quod volui mihi misera

Folio decimo

rofacere: Ego p'ditus immisi austr' floribus et immisi apros liquidis
 fontibus id ē voluptatē meaz ipse perueri sicut auster flores corrūpit
 et apri fontes perturbāt et cenosos faciunt. Tunc alexim rursus allos
 quitur Ah demens id est o stulte quem fugis id est quare fugis a me.
 Quoq; id est etiam dū habitauerūt siluas id est habitauerunt in siluis Et
 paris dardani id est de regia stirpe dardani habitauit etiam siluas.
 Quas vrbes pallas condidit. eas ipsa colat id est habiter. Silue plas
 ceant nobis ante omnia id est pre omnibus locis. Deinde ostendit vari
 os esse affectus animantium dicens. Torua leena sequitur lupum. lu
 p' ipe sequit' Capellā D alexi coridon sequit' te Quenq; sua voluptas
 trahit Auster ē ventus flans a meridie qui pluuia et tempestates i Auster
 duat quibus flores corrūpūt Est ergo tropica locutio Immissi flori
 bus austrum et fontib' apros quia aliud significat q' b'ba sonāt vt dic
 tur est. Dardanus fuit primus rex troie Unde dardanius id ē troia Dardanus
 nus vel de stirpe dardani Paris erat fili' pami regis troie et hecabe Paris
 regine Quem cum mater in vtero haberet. somniavit q' ardentem fa
 cem gestaret. Quare territus rex infantem iussit exponi vel proijci Sz
 inuentus a pastore fuit educatus in silua Tandem a patre cognitus et
 receptus fuit. Pallas filia iouis dea sapientie et artium dicitur et v' Pallas
 bes condidisse fertur. Toruus id est terribilis. Leena est femina Toru' Leena
 leonis. Legitur etiam lea apud Ouidium. Ipse fuit rapide preda cru
 enta lex Sed meli' leena. sicut a draco dracena: Nota q' hic Torua le
 ena ē. est exornatio rhetorica q' dicit gradatio D alexi hic o compit p
 pter sequentē vocale. nam naturaliter producit' o.
 Aspice aratra iugo referunt suspensa iuueni.
 Et sol crescentes decedens duplicat umbras.
 Me tamen vrit amor: quis em̄ modus adsit amori:
 Ah corpydon corpydon que te dementia cepit:
 Semiputata tibi frondosa vitis in ulmo est.
 Quin tu aliquid saltem potius quorū indiget vltus
 Diminibus molliq; paras detexere iunco:
 Inuenies alium si te hic fastidit alexis.
 ¶ Nunc corpydon ostēdit vehementiā amoris sui cui nullus inest mo
 d' Aspice iuueni referūt aratra suspensa iugo id est ad iugū. Et sol de
 cedēs duplicat umbras crescētes Tamē amor adhuc vrit me Quis em̄
 modus asit amori. q' si diceret null' Tandē corpydō seipm arguit demē
 tie q' relictis negocijs amori vacet Aut certe reb' agendis amorē vult
 expellē q' Ouidi. docet Dia si tollas periere cupinis arcus ē corpy
 B ij

Iuenci
Jugū. Putare
Frondosus.
Quin

don que demētia cepit te. Vitis semiputata i. p. media pte putata. est
tibi in frondosa vltimo. Quin. i. cur non tu potius paras detexere. i. cō
ponere aliquid eoz vsus. i. vtilitas indiget. Paras in quā detexere aliqd
vimib? et molli iunco Inuenies aliū aīcū si hic alexis fastidit. i. ptenit te
Quidi? Successore nouo pellit oīs amor. Iuenci sunt iuuenes tan
ri. Jugum est illud qd boues hnt circum collū qn arant. Putare est
purgare et abscindere superflua in vitibus et alijs arborib? Frondosus. i.
plenus frondib? Quin qn iungit indicatio pto fit cur nō Plautus
Quin tu respondes huic Stati? Quin fugitis dum tuta via est Etia
fit dan. et tunc hz iunctiuū pōū. Terē. Nō dubiū est quin vxorem nō
lit filius. Vimen est tenax virga qua ligatur aliquid vel textur.
Fastidire est cum fastidio spernere.

Ecloga tertia Collocutores Menal
cas et Dametas emuli pcertates. et Pa
lemone iudex Menalcas

Dametas. Sic mihi dameta cuium pecus. an melibei
Melibeus. Non. vix egonis. nup mihi tradidit egon.
Infoelix o semper ouis pecus. ipse neceram
Dum fouet. ac ne me sibi preferat illa veretur:
Hic alienus ouis custos bis mulget in hora
Et pecori succus et lac subducitur agnis

Cuius

Trado Pecus

Ne
Succus

Inducunt hac ecloga duo pastores inimici grauiter alter alteri cō
ciantes et tandem concertantes iudice palemone qui forte interuenit.
Menalcas igitur videns Dametam. pascere pecus interrogat sic Da
meta dic mihi cuium est hoc pecus. id est ad quem pertinent iste oues:
an est pecus melibei. Respondet dametas. Non est melibei. verum. id
est sed. est egonis. illius viri. Nam egon tradidit id est custodiendum
dedit mihi. nuper id est iam breuiter. Tunc indignando dicit menalcas
Ouis semper infelix pecus Dum ipse egon fouet necram id est ample
ctitur illam feminam et ipsa veretur ne illa preferat me sibi. hic alienus
custos scz dametas mulget oues bis in hora id est sepius. Et succus sub
ducitur id aufertur. pecori id est ouibus. et lac subducitur agnis. quia ni
hil relinquitur eis sugendum. Cuius cuiā cuium significat ad quem
pertinens. Terentius. Cuium puerum hic apposuisti. Item. Iplavir
go cuiā est. Trado a trans et do. et significat alicui do. Pecus est om
ne animal brutum et domitum. Et neutro genere sepe est collectiuum
significans gregem. Ne post verba timēdi nō negat sz poti? affirmat
Plau. Metuo ne sero veniā. i. metuo q sero veniā Succus ē natura